

Carl von Linnén syntymästä 300 vuotta

Kaikkien aikojen suurin kasvitieteilijä **Carl (Carolus) Linnaeus**, josta aateloimisen myötä 1762 tuli **von Linné**, syntyi 23.5. 1707 pappisperheeseen Sternbrohultissa Smoolannissa Ruotsissa, ja syntymästä tulee siis nyt kuluneeksi 300 vuotta.

Linné kävi koulua Växjössä ja opiskeli lääketiedettä ensin Lundissa ja sitten Uppsalassa. Hänen kiinnostuksensa suuntautui kuitenkin eniten kasvitieteeseen ja muuhun luonnonhistoriaan, johon hän sai opetusta professori **Olof Celsiukselta** (1670 – 1756). Professori **Olof Rudbeck nuoremman** (1660 – 1740) avulla hän sai stipendejä sekä Uppsalassa osan kasvitieteen opetusta hoitaakseen.

Jo nuorena ylioppilaana hänet lähetettiin tutkimusmatkalle Lappiin 1732. Tämä ratsain tehty matka ulottui aina Norjan puolelle Länsivuonon rannoille saakka ja Ruotsissa lähes Kiirunaan asti. Matkalta Linné palasi Pohjanlahden itärannikko pitkin Turun kautta. Linné teki kotimaassaan tutkimusmatkoja myös Taalainmaalle 1734 ja jo professorina ollessaan kesällä 1741 Öölantiin ja Gotlantiin, 1746 Länsi-Göötanmaalle sekä 1749 Skooneen. Ulkomaille hän ei itse tehnyt tutkimusmatkoja, mutta lähetti kylläkin kaikkiin silloin tunnettuihin maanosiin oppilaitaan, joita hän kutsui apostoleikseen.

Lapin matkan jälkeen Linné lähti Hollantiin jatkaakseen lääketieteen opintojaan Leidenin yliopistossa aikakauden kuuluisimman lääkärin **Herman Boerhavenin** (1668 – 1738) johdolla ja vaikutti siellä vuosina 1735 – 38.

Hollannissa Linné saattoi julkaista jo Ruotsissa valmistelemansa kirjat *Flora Lapponica* (Lapin kasvio) 1737 ja *Systema naturae* (Luonnon järjestelmä), joka 1735 ilmestyi 14:n erittäin suuren sivun laajuisena ja herätti heti laajaa huomiota. Viimemainitussa teoksessa hän esitti ensi kerran käänteentekevän ja näkemyksellisen ajatuksensa eliöiden hierarkkisesta luokittelusta, jossa lajit ryhmiteltiin suvuiksi, suvut laškoiksi ja lahkot luokiksi. Näitä kaikkia luokittelun kategorioita oli tosin käytetty aikaisemminkin, mutta epämääräisesti ja osittain synonyymeinä.

Tällainen eliöiden jaottelu vastasi ajan tarvetta ja omaksuttiin nopeasti, vaikka itse luokittelu ei ollutkaan kaikin osin onnistunut. Linné itse korjasi järjestelmäänsä teoksen seuraavissa painoksissa, joista viimeinen, kolmastoista, ilmestyi postuumisti vuosina 1788 – 93 yli 6 000-sivuisena. Linnén kestävä maailmanmaine perustuu ennen kaikkea juuri hänen vallankumoukselliseen ideaansa järjestää eliöt hierarkkisesti laajeneviin kategorioihin. Muiden tutkijoiden toimesta järjestelmään on sittemmin tuotu lisää kategorioita, kuten esimerkiksi heimot, mutta perusidea on Linnén.

Toinen Linnén suuri idea ja tärkeä uudistus oli eliöiden ns. binomiaalinimistö, jonka mukaan jokaisella kasvilla ja eläimellä on suku- ja lajinimestä koostuva kaksiosainen tieteellinen nimi. Binomiaalinimistö esiintyy Linnéllä ensimmäisen kerran kasvien osalta *Species plantarum* (Kasvilajit) teoksessa 1753 ja eläinten osalta *Systema naturaen* 10. painoksessa 1758. Ennen Linnétä eläinten ja kasvien tieteelliset

nimet olivat olleet monisanaisia kuvauksia, eräänlaisia määritelmiä, mutta Linnén nimistö, joka periaatteessa on yhä voimassa, selkeytti tilanteen ratkaisevasti.

Vuonna 1741 Linné nimitettiin lääketieteen professoriksi Uppsalan yliopistoon, minkä viran hän sai pian vaihdettua kasvitieteen professuuriksi ja oli tässä virassa kuolemaansa saakka. Linné kuoli Uppsalassa 10.1. 1778 ja hänet haudattiin tuomiokirkkoon.

Carl von Linnén merkitys biologian kehitykselle on suunnattoman suuri. Hän on eliöiden luokitteluopin eli taksonomian isä ja ainoa 1700-luvun luonnontutkija, joka edelleen on maailmankuulu. Hän kuvasi, nimesi ja järjesti valtavan määrän kasveja ja eläimiä. Taksonomia sinänsä on ensiarvoisen tärkeää biologisen luonnon lähes rajattoman moninaisuuden hallitsemiseksi. Lisäksi hänen luomansa eliöiden hierarkkinen luokittelu avasi tietä evoluutioteorialle, mikä teoria puolestaan on tärkein biologiaa yhtenäistävä oppirakennelma. Usein siteeratun lauseen mukaan biologiassa mikään ei käy järkeen muuten kuin evoluution valossa.

Petter Portin
Turun yliopiston perinnöllisyystieteen
emeritusprofessori

petter.portin@utu.fi